

УДК 338.27

*Дем'яненко Т.І., к.е.н., доцент,
доцент кафедри економіки та організації
діяльності суб'єктів господарювання
Українська інженерно-педагогічна академія*

ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ

Дем'яненко Т.І. Оцінка ефективності інноваційної діяльності промислових підприємств. У статті розглянуто проблеми, пов'язані з інноваціями матеріального й нематеріального, а також організаційного характеру. Показано особливості управління дослідницькими проектами на комунальних підприємствах. Викладено питання управління створенням і освоєнням нової техніки й технології, методику аналізу попиту на науково-технічну продукцію. Розглянуто напрями оцінки ефективності інновацій та інвестицій, а також інноваційної діяльності.

Ключові слова: ефективність, інновації, підприємства, оцінка, промисловість, управління.

Демьяненко Т.И. Оценка эффективности инновационной деятельности промышленных предприятий. В статье рассмотрены проблемы, связанные с инновациями материального и нематериально-

го, а также организационного характера. Показаны особенности управления исследовательскими проектами на коммунальных предприятиях. Изложены вопросы управления созданием и освоением новой техники и технологии, методика анализа спроса на научно-техническую продукцию. Рассмотрены направления оценки эффективности инноваций и инвестиций, а также инновационной деятельности.

Ключевые слова: эффективность, инновации, предприятие, оценка, промышленность, управление.

Demianenko T.I. Evaluation of the effectiveness of innovative activities of industrial enterprises. The article discusses the problems associated with innovations of material and non-material, as well as organizational nature; The features of the management of research projects in utilities are shown, outlines the management of the creation and development of new equipment and technology; set out a technique for analyzing the demand for scientific and technical products; Considered areas for assessing the effectiveness of innovation and investment, as well as innovation activity.

Key words: efficiency, innovation, enterprises, assessment, industry, assessment.

Постановка проблеми. Збільшення обсягу інвестицій і більш раціональне їх використання дає змогу підприємству постійно вдосконалювати свою продукцію, впроваджувати інші інновації, вдосконалювати систему менеджменту і добиватися конкурентних переваг.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Оцінка інноваційної діяльності розглядалася в роботах таких провідних вітчизняних та зарубіжних учених, як: Л.Л. Антонюк, І.В. Вахович, П. Гарднер, Н.П. Денисенко, П. Друкер, С.М. Ілляшенко, П.Г. Перерва, Р. Ратвел, Х. Рігс, В.С. Савчук, Б. Твісс, В.Г. Федоренко, Х. Хартман, Й. Шумпетер та ін.

Аналіз опублікованих праць і практика господарської діяльності вітчизняних підприємств свідчать про недостатнє розроблення принципово важливих питань щодо особливостей здійснення інноваційної діяльності та формування комплексної системи оцінки ефективності інноваційної діяльності.

В умовах сучасного розвитку ринкових відносин і посилення конкуренції все більшого значення для розвитку країни та для успішної фінансово-господарської діяльності підприємств набуває інноваційний розвиток, який передбачає використання технологій та створення принципово нової продукції. Інновації та інноваційна діяльність є необхідними складниками процесу забезпечення успішного, довготривалого та стійкого функціонування підприємства, одними з фундаментальних складників ефективної стратегії та важливим інструментом забезпечення конкурентних переваг [3].

Постановка завдання. Метою статті є розкриття сутності обліку запасів в Україні; розгляд класифікації запасів, порядку формування вартості запасів, методів оцінки запасів під час вибуття, представлення документального оформлення руху запасів; розкриття обліку запасів підприємства, запропонування шляхів удосконалення бухгалтерського обліку запасів.

Виклад основних результатів. Необхідність проведення оцінки ефективності інноваційної діяльності визначається багатогранністю і взаємозалежністю діяльності суб'єктів господарювання, адже сьогодні методологія такої оцінки практично

відсутня. Під оцінкою необхідно розуміти функцію управління, спрямовану на вивчення стану, тенденцій розвитку, об'єктивну оцінку результатів інноваційної діяльності та розроблення на цій основі рекомендацій щодо подальшого підвищення рівня її ефективності. Об'єктивною необхідністю такої оцінки є розроблення збалансованої системи загального аналізу ефективності інноваційної діяльності та впливу на найважливіші показники діяльності підприємства, можливість та доцільність використання різних методів аналізу для вивчення різноманітних аспектів інноваційної діяльності, визначення оптимальних варіантів реалізації нововведень, оперативне корегування параметрів інноваційних проектів і підтримка стратегічних інноваційних рішень.

Аналіз розглянутих визначень поняття «мотивація» показує, що вони є частково схожими, але водночас кожне з них висвітлює окремий бік цієї багатогранної категорії. Передусім основна маса сучасних науковців звертає увагу на способи спрямованості мотивації без заглиблення до джерел її виникнення [1]. Проте сучасні економісти погоджуються в питанні, що мотивація – це процес досягнення цілей підприємства.

Отже, враховуючи все вищезазначене, мотивація може бути розглянута, з одного боку, як процес зіставлення образу зовнішньої потреби з образом своєї потреби (предмета). З іншого боку, мотивація (як механізм) є внутрішнім психічним механізмом людини, що гарантує визначення предмета згідно з потребою і покладає початок спрямованій поведінці з присвоєння цього предмета (за умови відповідності потребі). Так, перебіг мотивації в людини є самостійним явищем. А на підприємстві слід розглядати організацію чи управління мотивацією (мотиваційними процесами) людини, персоналу тощо.

Отже, аналіз поняття дав змогу автору визначити, що мотивація – це сукупність індивідуальних рушійних сил людини, які спонукають її до ефективної діяльності та активізують спрямованість, потрібну для досягнення встановлених цілей під впливом зовнішніх і внутрішніх чинників.

Для формування ефективних мотиваційних систем керівнику необхідно не лише правильно та чітко поставити мету і завдання, а й сформувати довгострокові та короткострокові плани мотивації: стимулювати конкретні групи або конкретних співробітників, орієнтуючись на зовнішні та внутрішні чинники мотивації, вибираючи певні методи стимулювання; виробити вміння правильно налаштувати і виховувати співробітників; уникати управлінських помилок, тобто самому постійно навчатися й удосконалювати знання з теорії моделей, видів і методів мотивації та практики застосування мотиваційних складників в управлінні персоналом [2].

Таким чином, упровадження та застосування системи мотивації як складника ефективного управління на підприємстві повинно вирішувати такі завдання: поліпшення якості праці за рахунок залучення співробітників до вирішення поставлених завдань та розкриття їхнього потенціалу; «втримування» найкращих фахівців на підприємстві; залучення найкращих співробітників, перемагаючи в конкурентній боротьбі з іншими підприємствами.

У сучасній постіндустріальній економіці інновації, що є синтезуючим результатом безперервного процесу вироблення нових знань та їх комерціалізації, стали відігравати роль головного чинника економічного зростання. Як доводить досвід найбільш передових країн світу, в умовах глобальної конкуренції стійкий розвиток підприємства неможливий без постійного оновлення технологій, виробничого потенціалу, організації виробництва та процесу управління ним і на цій основі підвищення конкурентоспроможності вітчизняної продукції на внутрішньому і зовнішньому ринках. Післякризовий розвиток економіки України супроводжується уповільненням темпів економічного зростання, скороченням ділової активності підприємств, збільшенням кредиторської та дебіторської заборгованості, посиленням структурних диспропорцій.

У цих умовах стратегічними завданнями, що стоять перед українською економікою, є перехід на інноваційну модель розвитку економіки, модернізація виробництва, підвищення конкурентоспроможності вітчизняної продукції на внутрішньому і зовнішньому ринках, запобігання впливу міжнародної фінансової кризи на розвиток економіки. Все це робить особливо актуальним цілеспрямовану діяльність по активізації інноваційної діяльності на основі інноваційного розвитку.

Ринкові умови розвитку економіки України викликають потребу в нових методологічних підходах до розв'язання проблем дієвого застосування трудових ресурсів завдяки використанню дієвих стимулів і мотивів.

У сучасних умовах недостатня мотивація може слугувати обмежуючим чинником, що зашкоджує реалізації підприємством своїх потенційних можливостей та спричиняє зниження трудової активності підприємства.

Саме тому формування дієвого мотиваційного механізму в системі стратегічного управління – не тільки основний напрям розроблення практичних стратегій підприємств, а й одна з найактуальніших наукових проблем сьогодення [5].

Процеси економічної трансформації, які розпочалися в Україні два десятиліття назад і не завершилися досі, не призвели до очікуваного економічного зростання й подолання економічної та технологічної відсталості від розвинених країн. Економічні реформи не тільки не призвели до інноваційного й технологічного прориву, а й відкинули країну далеко назад із погляду наявності внутрішніх можливостей прискорення економічного зростання. Аналіз сучасного етапу розвитку української економіки засвідчив, що потенціал екстенсивного економічного зростання вичерпав себе. Нарощування виробництва та експорту сировинних ресурсів (перш за все продукції металургії) не лише призводить до втрати конкурентоспроможності національної економіки як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринку, а й загрожує стану національної безпеки в економічній сфері [6].

Прагнення учасників інвестиційної діяльності до максимізації результатів інвестування з найменшими витратами ресурсів підсилюється в сучасних умовах господарювання об'єктивною дією економічних законів, які відображають внутрішній необхідний стійкий зв'язок між основними протилежними сторонами, властивостями, ступенями розвитку явищ і процесів об'єктивного світу, за якого здійснюється перехід даного протиріччя в його більш розвинені форми. Серед діючих законів визначне місце у формуванні зв'язку між трьома головними складниками ефективності – необхідністю задоволення інтересів інвесторів та підприємств-реципієнтів, сукупним капіталом, що інвестується, та рівнем ефективності його використання – займають закон додаткової вартості та закон економії часу. Дія першого закону проявляється у формуванні економічних та соціальних результатів процесу інвестування виходячи з типових суспільно-економічних і об'єктивно необхідних природних умов господарювання. Сутність закону економії часу визначає необхідність всебічної економії інвестиційних ресурсів. У сучасних умовах господарювання односпрямована дія цих законів змінює місце та значення ефективності інвестиційних процесів на промислових підприємствах і призводить до підвищення значущості процедури її оцінки.

В умовах переходу до ринкової системи виникає необхідність полімотивації інвестиційної діяльності, що пов'язано з виникненням потреб у досягненні не лише економічної, а й інших видів ефективності. Незважаючи на те що сучасні умови господарювання орієнтують учасників інвестування переважно на економічні результати, їх урахування забезпечує підвищення якості планування і регулювання результатів інвестиційної діяльності, що сприяє формуванню зворотного зв'язку між результатами інвестиційної

діяльності як сили мотиву та мотивацією інвесторів до участі у наступних проектах [4]. Необхідно глибоко дослідити сутність ефективності інвестиційної діяльності, сформувані методичні підходи до оцінки рівня ефективності і з урахуванням цього вдосконалити інструменти управління, які дадуть змогу посилити мотивацію інвесторів та підвищити ступінь керуваності результатів інвестування. Пріоритетною ціллю інвестиційної діяльності є задоволення інтересів учасників найбільш повною мірою, тому якісна характеристика ефективності інвестування полягає в отриманні найбільшого рівня ефективності. З погляду кількісної визначеності сутність ефективності інвестиційної діяльності проявляється через дію специфічного закону підвищення ефективності виробництва, в основі якого лежать певні соціально-економічні умови, за зміни яких модифікується або припиняється його дія. Згідно із цим законом, максимальний результат господарювання повинен бути досягнутий із мінімальною величиною ресурсів, що використовуються. Комплексне відображення кінцевих результатів використання засобів виробництва й

робочої сили за певний проміжок часу характеризує категорію ефективності виробництва.

Висновки. У результаті узагальнення наявних підходів до трактування ефективності та враховуючи особливості інноваційної діяльності обґрунтовано необхідність застосування комплексного підходу до визначення ефективності інноваційної діяльності, який є синтезом результативного, цільового, витратного та статико-динамічного підходів, застосованих в ієрархічному взаємозв'язку, що забезпечує: визначення ступеня наближеності результату інноваційної діяльності до максимального рівня, досягнення поставлених цілей, виправданості витрат у статичній і динамічній. Застосування запропонованого підходу дало змогу уточнити поняття «ефективність інноваційної діяльності підприємства» як максимально можливої за наявних умов розвитку внутрішнього й зовнішнього середовища результативності інноваційної діяльності. Ці положення становлять теоретичне підґрунтя методичного забезпечення оцінки ефективності інноваційної діяльності будівельних підприємств.

Список літератури:

1. Інновації: теорія, механізм розробки та комерціалізації: монографія / Л.Л. Антонюк, А.М. Поручник, В.С. Савчук. К.: КНЕУ, 2003. 394 с.
2. Кундеева Г.А. Основные категории теории инноваций. *Прометей*. 2007. № 3. С. 114–119.
3. Смоленюк П. Аналіз ефективності інноваційної діяльності підприємств. *Економічний аналіз*. 2010. Вип. 5. С. 42–45.
4. Харин А.А., Коленский И.Л. Основы организации инновационных процессов. М., 2003. 253 с.
5. Франчук Т.О. Економічна суть інновацій у ринковій економіці. *Держава та регіони*. 2007. № 1. С. 140–146.
6. Яковець Ю.В. Эпохальные инновации XXI века. М.: Экономика, 2004. 264 с.